

Mål C-394/23

Begäran om förhandsavgörande

Datum för ingivande:

28 juni 2023

Domstol som begär förhandsavgörande:

Conseil d'État (Frankrike)

Datum för beslutet att begära förhandsavgörande:

21 juni 2023

Klagande:

Association Mousse

Motpart:

Commission nationale de l'informatique et des libertés (CNIL)

SNCF Connect

CONSEIL D'ETAT

meddelar detta beslut

i en tvist

[utelämnas]

efter följande förfarande:

Genom överklagande som registrerades den 21 maj 2021 och två repliker som registrerades den 3 juni 2022 vid sekretariatet för avdelningen för tvister vid Conseil d'État (Högsta förvaltningsdomstolen) har föreningen Mousse yrkat att rätten ska

1. upphäva det beslut av den 23 mars 2021 genom vilket Commission nationale de l'informatique et des libertés (nationella kommissionen för informationsteknik och medborgerliga friheter) avslog föreningens klagomål mot det bolag som är ansvarigt för webbplatsen OUI.sncf, på grund av maktmissbruk,

2. innan den prövar dessa yrkanden, hänskjuta [två tolkningsfrågor] till EU-domstolen [utelämnas]:

[utelämnas]

[Förslag till tolkningsfrågor]

3. förelägga bolaget SNCF Connect, som är ansvarigt för webbplatsen, att ta bort skyldigheten att fylla i fältet ”herr” eller ”fru” för att genomföra ett köp, att från sina databaser radera de uppgifter som samlats in med hjälp av detta fält och, för det fall bolaget vill samla in ”könsrelaterade” uppgifter, att lägga till en eller två ytterligare, så kallade icke-binära, valmöjligheter, såsom ”ingetdera” eller ”annat”.

[utelämnas]

Föreningen har anfört följande:

- Kravet att fylla i en av de två titlarna ”herr” eller ”fru” för att på webbplatsen ”SNCF Connect” kunna skaffa ett färdbevis eller ett rabatt- eller periodkort uppfyller inte de krav på laglighet, korrekthet och öppenhet som uppställs i artikel 5.1 a i Europaparlamentets och rådets förordning av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter, som kallas ”GDPR”. Kunden lämnar nämligen inte samtycke och sådana uppgifter är inte nödvändiga vare sig för att fullgöra avtalet eller för att uppfylla en rättslig skyldighet. Dessa uppgifter är inte heller nödvändiga med hänsyn till berättigade intressen. Tvärtom uppstår härigenom ett intrång i rätten att resa utan att uppge artighetstitel och rätten till respekt för privatlivet, av vilka det bland annat följer en frihet att fritt definiera sitt könsuttryck, samt en risk för diskriminering.
- Samma skyldighet nämns inte i den rättsliga information som finns på webbplatsen och inte heller i de allmänna försäljningsvillkoren. Inte heller nämns den registeransvariges identitet och kontaktuppgifter eller den rättsliga grunden för behandlingen. De principer om korrekthet och öppenhet som anges i artikel 15.1 a i GDPR och den rätt till information som garanteras i artikel 13 i förordningen åsidosätts således.
- Denna skyldighet svarar inte mot något av de syften som anges i avtalet online. Den omständigheten att uttrycken ”herr” och ”fru” används i affärskorrespondens är inte tillräcklig för att det ska vara nödvändigt att samla in dessa uppgifter. I utlandet finns det vissa transportföretag som inte har detta krav. OUI.sncf använder inte heller artighetstitel i kontakten med sina kunder. Skyldigheten strider därför mot principen om uppgiftsminimering som fastställs i artikel 5.1 c i GDPR.
- För vissa personer motsvarar dessa uppgifter inte verkligheten och tar inte hänsyn till att denna kan ändras. Det omtvistade kravet strider således mot de principer om korrekthet och uppdatering som anges i artikel 5.1 d i GDPR och

utsätter dessa personer för en risk för diskriminering. För medborgare i länder där det finns artighetstitlar för ett ”tredje kön” strider kravet dessutom mot principen om ömsesidigt erkännande, friheten att tillhandahålla tjänster och den fria rörlighet som garanteras i unionsrätten.

I två yttranden, som registrerades den 5 maj 2022 och den 30 maj 2023, har Commission nationale de l’informatique et des libertés (nationella kommissionen för informationsteknik och medborgerliga friheter) [CNIL] yrkat att överklagandet ska avslås eller, i andra hand, att en begäran om förhandsavgörande ska hänskjutas till Europeiska unionens domstol. Enligt CNIL är överklagandet ogrundat.

Genom två svaromål som inkom den 19 januari och den 31 maj 2023 har bolaget SNCF Connect yrkat att överklagandet ska avslås och att föreningen Mousse ska förpliktas att betala 10 000 euro enligt artikel L. 761-1 i code de justice administrative (förvaltningsprocesslagen). Enligt SNCF Connect är överklagandet ogrundat.

Rätten har beaktat de övriga handlingarna i målet, samt följande:

- [utelämnas]
- Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.
- Fördraget om Europeiska unionen.
- Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.
- Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna.
- Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 2016/679 av den 27 april 2016,
- [utelämnas];
- Lag nr 78-17 av den 6 januari 1978.
- [utelämnas].

[utelämnas]

- 1 Föreningen Mousse har lämnat in ett klagomål till Commission nationale de l’informatique et des libertés (nationella kommissionen för informationsteknik och medborgerliga friheter) (CNIL) mot SNCF Voyageurs, som senare har efterträtt av bolaget OUI.sncf och nu SNCF Connect, på grund av att omständigheterna kring hur kundernas artighetstitel samlades in och registrerades vid köp av tågbiljetter, periodkort och rabattkort på bolagets webbplats eller applikationer stred mot vissa bestämmelser i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på

behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (GDPR). Genom skrivelse av den 23 mars 2021 meddelade CNIL föreningen att CNIL ansåg att de omständigheter som lagts bolaget till last inte utgjorde någon överträdelse av de åberopade bestämmelserna i GDPR och att CNIL följaktligen lämnade klagomålet utan vidare åtgärd. Föreningen Mousse yrkar att detta beslut ska upphävas och har även framställt yrkanden om föreläggande och administrativa böter mot bolaget SNCF Connect.

- 2 I artikel 8 i loi du 6 janvier 1978 relative à l'informatique, aux fichiers et aux libertés (lag av den 6 januari 1978 om informationsteknik, register och friheter) föreskrivs följande: *"I- Commission nationale de l'informatique et des libertés (nationella kommissionen för informationsteknik och medborgerliga friheter) är en oberoende förvaltningsmyndighet. Den är den nationella tillsynsmyndigheten i den mening som avses i och vid tillämpningen av förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016. Den har följande uppgifter: ... 2. Den ska se till att behandlingen av personuppgifter sker i enlighet med bestämmelserna i denna lag och med andra bestämmelser avseende personuppgiftsskydd som föreskrivs i lag och annan författning, unionsrätt och Frankrikes internationella överenskommelser. För detta ändamål ska den ... d) behandla klagomål, framställningar och yrkanden från en registrerad eller från ett organ, en organisation eller en sammanslutning, undersöka eller utreda den sakfråga som klagomålet gäller och inom rimlig tid underrätta den enskilde om hur undersökningen fortskrider och om resultatet, i synnerhet om det krävs ytterligare undersökningar eller samordning med en annan tillsynsmyndighet. ..."*
- 3 Det framgår av de bestämmelser som nämns i punkt 2 att det ankommer på Commission nationale de l'informatique et des libertés (nationella kommissionen för informationsteknik och medborgerliga friheter) (CNIL) att, när den mottar ett yrkande eller klagomål som syftar till att den ska utöva sina befogenheter, undersöka de omständigheter som ligger till grund för klagomålet och besluta om vilka åtgärder som ska vidtas. CNIL förfogar i detta avseende över ett stort utrymme för skönmässig bedömning och kan beakta hur allvarliga de påstådda åsidosättandena är i förhållande till den lagstiftning eller reglering som den har att tillämpa, om de indicier som finns beträffande dessa omständigheter är trovärdiga, tidpunkten då de begicks, det sammanhang i vilket de begicks och, mer allmänt, samtliga allmänintressen som den ansvarar för. Den som inger ett klagomål kan väcka talan om maktmissbruk mot CNIL:s vägran att vidta åtgärder. Det ankommer på domstolen att pröva denna vägran, i förekommande fall med hänvisning till extern rättsstridighet och, vad gäller frågan huruvida beslutet är välgrundat, för det fall det föreligger en felaktig bedömning av de faktiska omständigheterna eller en felaktig rättstillämpning, en uppenbart oriktig bedömning eller maktmissbruk. När den som ingett klagomålet grundar detta på att en personuppgiftsansvarig har åsidosatt lagstadgade rättigheter för den registrerade med avseende på personuppgifter som rör den registrerade, bland annat rätten till tillgång, rättelse, radering, begränsning och invändning som anges i artiklarna 49, 50, 51, 53 och 56 i loi du 6 janvier 1978 relative à l'informatique, aux fichiers et aux libertés (lag av den 6 januari 1978 om informationsteknik,

register och friheter) ska CNIL:s utrymme för skönsmässig bedömning för att besluta om vilka åtgärder som ska vidtas emellertid, med hänsyn till arten av den aktuella individuella rättigheten, utövas under fullständig kontroll av den domstol som prövar maktmissbruk.

- 4 Det framgår av handlingarna i målet [att] föreningen Mousse har yrkat att beslutet av den 23 mars 2021 genom vilket CNIL:s ordförande avslutade föreningens klagomål angående de omständigheter under vilka bolaget OUI.sncf, sedermera SNCF Connect, samlar in och behandlar sina kunders artighetstitel ska upphävas på grund av maktmissbruk.
- 5 Artikel 5 i GDPR har följande lydelse: *"1. Vid behandling av personuppgifter ska följande gälla: a) Uppgifterna ska behandlas på ett lagligt, korrekt och öppet sätt i förhållande till den registrerade c) De ska vara adekvata, relevanta och inte för omfattande i förhållande till de ändamål för vilka de behandlas. d) De ska vara korrekta och om nödvändigt uppdaterade. Alla rimliga åtgärder måste vidtas för att säkerställa att personuppgifter som är felaktiga i förhållande till de ändamål för vilka de behandlas raderas eller rättas utan dröjsmål."* Artikel 6 har följande lydelse: *"1. Behandling är endast laglig om och i den mån som åtminstone ett av följande villkor är uppfyllt: a) den registrerade har lämnat sitt samtycke till att hans eller hennes personuppgifter behandlas för ett eller flera specifika ändamål, b) behandlingen är nödvändig för att fullgöra ett avtal i vilket den registrerade är part eller för att vidta åtgärder på begäran av den registrerade innan ett avtal ingås, c) behandlingen är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvariga, d) behandlingen är nödvändig för att skydda intressen som är av grundläggande betydelse för den registrerade eller för en annan fysisk person, e) behandlingen är nödvändig för att utföra en arbetsuppgift av allmänt intresse eller som ett led i myndighetsutövning som utförs av den personuppgiftsansvariga och f) behandlingen är nödvändig för ändamål som rör den personuppgiftsansvarigas eller en tredje parts berättigade intressen, utom när sådana intressen uppvägs av den registrerades intressen respektive hans eller hennes grundläggande fri- och rättigheter som kräver skydd av personuppgifter, särskilt när den registrerade är ett barn./ Led f i första stycket ska inte gälla för behandling som utförs av offentliga myndigheter när de fullgör sina uppgifter."* I artikel 13 i GDPR föreskrivs en skyldighet att lämna information till var och en vars personuppgifter samlas in och att denna skyldighet åligger den personuppgiftsansvarige. Slutligen ger artikel 21 den registrerade rätt att när som helst av skäl som hänför sig till hans eller hennes specifika situation invända mot behandling enligt artikel 6.1 f.
- 6 I sitt klagomål till CNIL gjorde föreningen Mousse gällande att kunderna, för att köpa en tågbiljett, ett periodkort eller ett rabattkort på webbplatsen eller applikationen "OUI.sncf", numera SNCF Connect, måste ange sin artighetstitel, varvid de kan välja mellan de två titlarna "herr" eller "fru". Enligt föreningen är en sådan insamling av uppgifter inte laglig enligt artikel 5.1 a i GDPR, eftersom den inte vilar på någon av de grunder som föreskrivs i artikel 6.1, åsidosätter principerna om minimering av insamling av uppgifter och principen om korrekthet

som också föreskrivs i artikel 5.1 c och d samt, slutligen, eftersom SNCF inte iakttar kraven på öppenhet och om att tillhandahålla information enligt artikel 5.1 a och artikel 13. Den hävdar att företaget inte borde samla in sådana uppgifter eller åtminstone borde erbjuda en eller flera andra möjligheter, såsom ”ingetdera” eller ”annat”.

- 7 I beslutet att lämna det klagomål som CNIL skulle pröva utan vidare åtgärd påpekade CNIL för det första att inom ramen för bolagets tillhandahållande av transporttjänster utgjorde avtalet med kunden den rättsliga grunden för behandlingen. När det gäller de olika rättsliga grunder som föreskrivs i artikel 6.1 GDPR ansåg CNIL därför endast att den omtvistade behandlingen omfattades av den som föreskrivs i b, enligt vilken en behandling är laglig om den är *”nödvändig för att fullgöra ett avtal i vilket den registrerade är part eller för att vidta åtgärder på begäran av den registrerade innan ett sådant avtal ingås”*. För det andra ansåg CNIL att insamlingen av kundernas artighetstitel kunde anses vara nödvändig med hänsyn till ändamålen med behandlingen, i den mening som avses i artikel 5 c, och således uppfyller kravet på uppgiftsminimering, eftersom det överensstämmer med sedvänja i fråga om civil, kommersiell och administrativ kommunikation att tilltala kunder med användning av deras artighetstitel. Som svar framhåller den bland annat att behandling av artighetstitel dessutom skulle kunna anses vara nödvändig för att tillgodose de berättigade intressen som bolaget SNCF Connect eftersträvar i den mening som avses i artikel 6.1 f och att de registrerade i detta fall, beroende på deras specifika situation, skulle kunna göra gällande sin rätt att göra invändningar enligt artikel 21.
- 8 Frågan huruvida allmänt vedertagen praxis i fråga om civil, kommersiell och administrativ kommunikation kan beaktas vid bedömningen av huruvida insamlingen av uppgifter är adekvat, relevant och begränsad till vad som är nödvändigt i den mening som avses i bestämmelserna i artikel 5.1 c i GDPR och huruvida det är nödvändigt att behandla uppgifterna i den mening som avses i artikel 6.1 b och f i GDPR, och det därför kan anses vara lagligt att samla in uppgifter om kunders artighetstitel, vilket begränsar sig till titlarna ”herr” eller ”fru”, utan att detta strider mot principen om uppgiftsminimering, ger upphov till svårigheter vid tolkningen av unionsrätten, som är nödvändig för att lösa den tvist som Conseil d’État (Högsta förvaltningsdomstolen) har att pröva. Detsamma gäller frågan huruvida, vid bedömningen av huruvida det är nödvändigt att obligatoriskt samla in och behandla uppgifter om kundernas artighetstitel, och trots att vissa kunder anser att de inte omfattas av någon av de två artighetstitlarna och att insamlingen av denna uppgift inte är relevant för dem, det ska beaktas att dessa kunder, efter att ha tillhandahållit den personuppgiftsansvarige denna uppgift för att kunna nyttja den tjänst som erbjuds, skulle kunna utöva sin rätt att invända mot användning och lagring av uppgiften genom att åberopa sin specifika situation, med tillämpning av artikel 21 GDPR. Följaktligen finns det anledning att med stöd av artikel 267 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt hänskjuta dessa frågor till Europeiska unionens domstol och vilandeförklara det av föreningen anhängiggjorda målet till dess att EU-domstolen har meddelat sitt avgörande.

HÄRIGENOM BESLUTAS FÖLJANDE:

[utelämnas] Målet om föreningen Mousses överklagande vilandeförklaras till dess att Europeiska unionens domstol har uttalat sig om följande frågor:

1. Kan allmänt vedertagen praxis i fråga om civil, kommersiell och administrativ kommunikation beaktas vid bedömningen av huruvida insamlingen av uppgifter är adekvat, relevant och begränsad till vad som är nödvändigt i den mening som avses i bestämmelserna i artikel 5.1 c GDPR och huruvida det är nödvändigt att behandla uppgifterna i den mening som avses i artikel 6.1 b och f i GDPR, och det därför kan anses nödvändigt att samla in uppgifter om kunders artighetstitel, vilket begränsar sig till titlarna "herr" eller "fru", utan att detta strider mot principen om uppgiftsminimering?

2. Ska det, vid bedömningen av huruvida det är nödvändigt att obligatoriskt samla in och behandla uppgifter om kundernas artighetstitel, trots att vissa kunder anser att de inte omfattas av någon av de två artighetstitlarna och att insamlingen av denna uppgift inte är relevant för dem, beaktas att dessa kunder, efter att ha tillhandahållit den personuppgiftsansvarige denna uppgift för att kunna nyttja den tjänst som erbjuds, skulle kunna utöva sin rätt att invända mot användning och lagring av uppgiften genom att åberopa sin specifika situation, med tillämpning av artikel 21 GDPR?

[utelämnas]

ARBETSDOKUMENT